

Presentation av en kartläggning – Trädens roll i stadens miljö- och klimatarbete

Naturskyddsföreningens Stockholmskrets,
Stadsplaneringsgruppen, Lena M Olsson

Foto: privat

Bakgrund

- Storstäder är centrala för att uppfylla målen i Parisavtalet.
- Träd levererar en rad ekosystemtjänster och bidrar till att både dämpa klimatförändringar och hantera dess effekter.
- Naturbaserade lösningar, ex att bevara trädbestånd och återskapa våtmarker, mest effektiva.
- Stockholm stad avser ta en ledande roll i det internationella klimatarbetet.
- I stadens egna mål och planer betonas vikten av satsningar på träd och gröna ytor...
- ...men syns det i praktisk handling och konkreta insatser?

Syfte

- Vem ansvarar för stadens träd?
- Hur hanteras trädbeståndet?
- Vilken roll har träden i stadens klimat- och miljöarbete i relation till mål och handlingsplaner?
- Bidra till kunskap för vårt arbete framåt

Metod - mejlenkät till ansvariga tjänstemän

(genomfördes september – november 2021)

- Trafikkontoret
- Stadsdelsförvaltningarna Kungsholmen, Norrmalm, Östermalm (Parkmiljöavdelningen norra innerstaden)
- Exploateringskontoret
- Miljöförvaltningen
- Svar från samtliga (med påminnelser, följdfrågor och kompletterande telefonintervjuer)

Frågor i mejlenkäten

- Beskriv er organisation och verksamhet.
- Hur många (uppvuxna) träd inom ert ansvarsområde har fällts i staden de senaste tre åren? Hur många av dessa är skyddsvärda eller särskilt skyddsvärda?
- På vilka grunder har träden fällts?
- Sker någon uppföljning/kontroll av vilka träd som fällts?
- Vilka insatser har gjorts för att skydda och bevara just dessa träd?
- Hur mycket koldioxid skulle träden omvandlat om de varit kvar?
- Hur kompenserar staden för förlorade träd och dess koldioxidupptag?
- Pågår en diskussion om trädens roll i stadens klimatarbete?
- Finns dokumentation kring frågorna?

Centrala frågeområden

- Ansvarsfördelning och organisation
- Uppföljning och kontroll av trädbeståndet
- Motiv för trädfällning
- Förebyggande insatser för att rädda befintliga träd
- Kompensation för trädfällning, uteblivna kolsänkor/koldioxidupptag
- Diskussion om trädens roll och dokumentation

Ansvarsfördelning och organisation - ett delat ansvar

- **Trafikkontoret:** ansvarar för skötsel av gatuträden samt träd i kommuncentrala parker. Genomför almsjukeinventering årligen. Förvaltar "Träddatabasen" (i kommunens kartprogram) Har samordningsansvar.
- **Stadsdelsförvaltningarna:** ansvar för skötsel av parkträd samt träd på naturmark (varken gatuträd eller parkträd).
- **Exploateringskontoret:** ansvar för trädens hantering i exploateringsprojekt; i avtal regleras vilka träd som ska fällas samt nyplanteras. Efter avslut ansvarar TK och SDF för träden.
- **Miljöförvaltningen:** ansvar för löpande analys och övervakning av grönstrukturen i stort – träd, buskar, fält – och de ekologiska sambanden. Utveckla biologisk mångfald.

Uppföljning och kontroll av trädbeståndet – ingen samlad uppföljning

- **Trafikkontoret** för statistik i Kartdatabasen (40 - 45000 träd) över hur många gatuträd som fälls årligen (ca 300-400, utöver sjuka almar)
- **Exploateringskontoret** för ingen statistik över hur många träd som fälls, eller nyplanteras, i samband med exploateringsprojekt
- **Stadsdelsförvaltningarna** gör trädinventeringar ("koll på vilka träd som tas ned") men verkar sakna statistik över hur många träd som fälls på så kallad naturmark

Saknas systematisk uppföljning från samtliga förvaltningar

- Detta trots att verktyget finns! Kommunens kartprogram (Träddatabasen) möjliggör gemensam rapportering kring olika parametrar:
- hur många träd som fälls, vilken art som fälls och på vilka grunder,
- omfattningen av olika förebyggande insatser för träden och vilka som ger resultat,
- hur många nya träd planteras och hur många överlever på sikt.
- Sådan rapportering kan ha en dämpande effekt på trädfällning

Krontäckningsgrad ett mått - men olika mätningar svåra att jämföra

- Miljöbarometern (2009): **22,6%** (en minskning från 23,1%, 1998)
- Beräkningar i olika forskningsprojekt:
 - Sentinel2-satelliten (2016): **24,9%**
 - iTree Sverige (2020): **21%**
 - Preliminära beräkningar från stadens senaste laserscanningsdata (2021): ca **30%** generellt för hela Stockholm. Men ojämnt fördelad över staden!
 - Laserscanningen ger möjlighet till jämförande uppföljning, men ska verifieras i samarbete stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret och miljöförvaltningen

Osannolikt att krontäckningsgraden ökat - mycket tyder på en minskning

- Exploatering av mark i länet ökat med 15% mellan 2005 till 2015
- Värmeböljor och långvarig torka (ex 2018) ger skörare träd, mer utsatta för sjukdomar, stormar etc

Motiv för trädfällning - utrymme för tolkningar

- Hinder för stadsbyggande, nya bostäder, ny infrastruktur, vägar etc
- Omdaning av parker, succession
- Träd är sjuka, har dålig livskraft, innebär någon form av (fall)risk.
- Skapa fria siktlinjer och öka tryggheten
- Påtryckningar från allmänheten (tillstånd att fälla om trädet klassas som en sanitär olägenhet)
- Olika experter kan göra olika bedömningar av exempelvis trädens livskraft eller risk.

Förebyggande insatser för att rädda befintliga träd – omfattningen oklar, budgeten överordnad

- Trafikkontoret - skötsel och förebyggande insatser av gatuträden (beskrining, växtbäddar, etc). Gatuträden hårt ansatta och konkurrens om utrymme under marken.
- Stadsdelarna - skötsel och förebyggande åtgärder av parkträden. Men oklart om förebyggande insatser även gäller träd på naturmark.
- Stor skillnad mellan äldre träd och nya träd när det gäller nytta.
- Skötselåtgärder billigare åtgärd än nyplantering.
- Saknas en samlad kunskapsbank om vilka förebyggande insatser som är mest effektiva.

Kompensation för trädfällning/ uteblivna kolsänkor – nya träd ska ersätta gamla

- Ambition ersätta fällda träd med nyplanterade "så långt det är önskvärt och möjligt". Träd på naturmark ersätts med sly. Det saknas samlad uppföljning i vilken utsträckning nya träd ersätter gamla och om de överlever på sikt.
- Äldre träd är en bättre kolsänka än yngre. iTree Sverige beräknar att stadens ca en miljon träd lagrar kol som motsvarar årliga koldioxidutsläpp från 650 000 bilar.
- Nyplantering är en kompensation som sker på mycket lång sikt.
- Det ligger inte i linje med målen som har betydligt kortare tidsperspektiv.

Pågår diskussion om trädens roll? Finns dokumentation?

- Handlingsplanen för biologisk mångfald, Klimathandlingsplanen, handlingsplanen för klimatanpassning, Stadsövergripande trädmål.
- <https://parker.stockholm/vaxter-djur/trad/vaxtbaddar/>
- <https://leverantor.stockholm/entreprenad-i-stockholms-offentliga-miljoer/vaxtbaddshandboken/>
- <https://parker.stockholm/vaxter-djur/trad/>

Stadsövergripande trädsmål

- Beslutades 2022-04-26 i Miljö- och hälsoskyddsnämnden och Trafiknämnden
- Varje fällt träd på gator, torg och anlagda parker ska ersättas av två nya
- Krontäckningsgraden ska öka på gator och torg
- Innebär en skärpning av Miljöförvaltningens förslag men begränsat vilka träd som omfattas (naturmark ingår t ex inte)
- ...men har ännu inte fastslagits av kommunfullmäktige. Stadsledningskontoret vill se ytterligare analyser och tydligare definitioner (tjänsteutlåtande 2022-08-09)

Slutsatser från kartläggningen

- Stort glapp mellan retorik och praktisk handling när det gäller trädens roll i Stockholms klimatarbete, och trädbeståndet minskar snarare än ökar.
- Delat ansvar mellan olika förvaltningar men brister i överblick och samordning.
- Det saknas systematisk uppföljning och kontroll över hur stadens trädbestånd som helhet förändras över tid.
- Motiven för trädfällning är godtyckliga och kan tolkas på olika sätt.

Naturskyddsföreningen driver att...

- Staden trädbestånd måste öka väsentligt som ett led i att uppnå beslutade klimat- och miljömål.
- Prioritera att i första hand bevara och skydda det befintliga trädbeståndet. Det är billigare och ger större klimatnytta.
- Granska och ompröva motiven för trädfällning och relatera dem till trädens klimatnytta och ekosystemtjänster.
- Inför systematisk uppföljning och kontroll över hur stadens trädbestånd som helhet förändras över tid.
- Inrätta en instans med övergripande ansvar för att stärka och utveckla trädbeståndet.
- Stockholms stads insatser måste tydligare motsvara uppsatta mål och planer. Arbetet måste inledas NU!!

Frågor och diskussion – Hur går vi vidare?

Tack!

